

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานนิวเคลียร์ของประชาชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร เป็นการวิจัยที่ประกอบด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อทราบถึงการรับรู้ข่าวสาร ระดับความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชน โดยดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณด้วยการใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจหาภาพรวมของแนวคิดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คนเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับการยอมรับหรือปฏิเสธโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่กลุ่มผู้นำชุมชนจำนวน 16 คน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล (เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิลำเนา) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และการยอมรับหรือปฏิเสธโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่ 7 ตำบลของ อ.ปะทิว

ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ข้าราชการ (นายอำเภอ ปลัดอำเภอ) ครู/อาจารย์ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์/เจ้าหน้าที่อนามัย เจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตร และผู้ที่ประชาชนให้ความนับถือ โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย/จ.ชุมพร/ อ.ปะทิว

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณกระทำโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Version 7.52) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการถอดเทปสัมภาษณ์ ตรวจสอบข้อมูลและนำมาจัดหมวดหมู่ จากนั้นนำประเด็นที่น่าสนใจมาวิเคราะห์และสรุปผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานนิวเคลียร์ของประชาชน อ.ปะทิว จ.ชุมพร แบ่งเป็นสรุปผลการวิจัยในเชิงปริมาณและสรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้:-

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไป และการทดสอบสมมติฐาน

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 397 คน แบ่งเป็นเพศชาย 208 คน และเพศหญิง 186 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และมีภูมิลำเนาอยู่ใน อ.ปะทิว

1.2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากสื่อต่างๆ และลักษณะข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวสารเรื่องพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากแหล่งข่าวสารทั่วไปอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของแหล่งข่าวสารทั่วไปแต่ละประเภท พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้จากสื่อประเภทโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หนังสือเรียน/เอกสารวิชาการ นิตยสาร/วารสาร เอกสารแจก การอบรม/สัมมนา/ประชุม/นิทรรศการ หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน และอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ

ส่วนการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากแหล่งข่าวสารประเภทบุคคล พบว่า อยู่ในระดับน้อย แหล่งข่าวสารประเภทบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้มากที่สุด คือ ครู-อาจารย์ รองลงมา ได้แก่ พ่อ-แม่/ญาติ/เพื่อน ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน/นายอำเภอ/อบต. เจ้าหน้าที่ของรัฐ (กฟผ. พปส.) เอ็นจีโอ แพทย์/เจ้าหน้าที่อนามัย และพระสงฆ์/มรรคทายก ตามลำดับ

สำหรับการรับรู้ประเด็นข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของข่าวสารด้านบวกและข่าวสารด้านลบ ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวสารด้านบวกในระดับค่อนข้างน้อย

ในขณะที่ได้รับรู้ข่าวสารด้านลบในระดับปานกลาง โดยประเด็นข่าวสารด้านบวกที่กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้มากที่สุด คือ ประเด็นเกี่ยวกับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เพื่อสนองความต้องการไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้น และประเด็นข่าวสารด้านลบที่ได้รับรู้มากที่สุด คือ ประเด็นเกี่ยวกับอันตรายจากพลังงานนิวเคลียร์ เช่น ระเบิดนิวเคลียร์

1.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถตอบคำถามในประเด็นต่างๆ ได้ถูกต้อง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ประเด็นเกี่ยวกับแหล่งพลังงานที่ไม่มีในประเทศไทย สิ่งที่ต้องระวังเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เชื้อเพลิงที่ใช้ การผลิตไฟฟ้า ข้อเปรียบเทียบระหว่างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับโรงไฟฟ้าชนิดอื่น รั่วสีในชีวิตประจำวัน ข้อเสียเปรียบของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ การนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ ข้อได้เปรียบ และสถานที่ตั้ง ตามลำดับ

1.4 ทัศนคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเป็นลบค่อนข้างมากต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเป็นเชิงลบมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นปัญหาการป้องกัน/ควบคุมการรั่วของสารกัมมันตรังสี รองลงมาเป็นปัญหามลภาวะทางอากาศ ปัญหาคอร์รัปชัน ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง อันตราย/ความเจ็บป่วยที่เกิดจากสารกัมมันตรังสี ภูมิประเทศที่ไม่เหมาะสม ความไม่พร้อมในการมี โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ความซับซ้อนเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ความน่ากลัว และความสะอาดของคนไทย ตามลำดับ

1.5 การยอมรับ/ปฏิเสธโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

จากการวิเคราะห์ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย หากพิจารณาเปรียบเทียบระดับการยอมรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย/ จ.ชุมพร/ อ.ปะทิว ที่ละประเด็น ปรากฏว่า ระดับการยอมรับของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยลดลง โดยมีการยอมรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทยในระดับปานกลาง ในขณะที่ถ้าเป็นกรณีการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ใน จ.ชุมพร และ อ.ปะทิว จะมีการยอมรับค่อนข้างน้อย

สำหรับเหตุผลในการสนับสนุนหรือคัดค้านโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่กลุ่มตัวอย่างมักนำมากล่าวถึง พบว่า ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม สถานที่ตั้ง ผลกระทบต่อประชาชน ความปลอดภัย การคอร์รัปชัน ค่าใช้จ่าย บุคลากร ประโยชน์/โทษ เป็นต้น

- สิ่งแวดล้อม ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยเกรงว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศและทางน้ำ และทำลายสภาพแวดล้อม ในขณะที่ประชาชนที่เห็นด้วยคิดว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะช่วยลดการทำลายป่าไม้ซึ่งเป็นผลกระทบจากการสร้างเขื่อน
- สถานที่ตั้ง ผู้ที่ไม่เห็นด้วยคิดว่า พื้นที่จ.ชุมพร/ อ.ปะทิวไม่เหมาะสมที่จะตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เพราะพื้นที่น้อยและมีน้ำท่วมบ่อย ส่วนผู้ที่เห็นด้วยคิดว่าพื้นที่เหมาะสมสามารถระบายอากาศได้ดีเนื่องจากติดทะเล
- ผลกระทบต่อประชาชน กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยและไม่แน่ใจ คิดว่าการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะทำให้ประชาชนต้องหวาดระแวงกับอันตราย อาจมีปัญหาสุขภาพ และประชาชนเคยสูญเสียในเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นมาแล้ว จึงกลัวว่าจะมีการสูญเสียอีก
- ความปลอดภัย ผู้ที่ไม่เห็นด้วยและผู้ที่ไม่แน่ใจ ส่วนใหญ่กลัวว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะไม่ปลอดภัยพอ ในขณะที่ผู้ที่เห็นด้วยคิดว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีระบบความปลอดภัยที่ดี
- การคอร์รัปชัน ตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เนื่องจากเกรงว่าจะมีการคอร์รัปชันในกลุ่มข้าราชการและผู้หวังผลประโยชน์ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดผลเสียต่างๆ ตามมา เช่น อุปกรณ์ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้การทำงานของโรงไฟฟ้าไม่เต็มประสิทธิภาพ
- ค่าใช้จ่าย กลุ่มตัวอย่างทั้งผู้ที่ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วยกับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เห็นว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีค่าลงทุนสูงและอาจไม่คุ้มค่าลงทุน
- บุคลากร ผู้ที่ไม่เห็นด้วยและผู้ที่ไม่แน่ใจ แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าบุคลากรยังไม่มีความรู้ความชำนาญ ประสบการณ์เพียงพอ และลักษณะนิสัยของคนไทยอาจทำให้มีปัญหาต่างๆ ตามมา
- ประโยชน์/ โทษ ส่วนใหญ่ผู้ที่เห็นด้วยมักจะเห็นประโยชน์ของโรงไฟฟ้าในด้านต่างๆ เช่น ทดแทนพลังงานอื่น ลดการนำเข้าเชื้อเพลิง ทำให้ประเทศ/ จังหวัดเจริญ ฯลฯ ในขณะที่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยคิดว่าเป็นการ "ได้ไม่คุ้มเสีย" และผู้ที่ไม่แน่ใจยังไม่มั่นใจว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะมีประโยชน์หรือโทษมากกว่ากัน
- ความจำเป็น/ ความเหมาะสมในการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ประเทศไทยยังไม่จำเป็นต้องมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เพราะสถานการณ์พลังงานยังไม่ถึงขั้นวิกฤติ และยังมีพลังงานทดแทนชนิดอื่นที่สมควรนำมาใช้ก่อน นอกจากนี้ ประชาชนยังไม่มีความรู้ในเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่าที่ควร

2. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 1 ทักษะคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากร

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผลที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้:-

- กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แตกต่างกันโดยเพศชายมีทัศนคติในเชิงบวกต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากกว่าเพศหญิง
- กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่แตกต่างกัน
- กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่แตกต่างกัน
- กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แตกต่างกัน เมื่อทดสอบรายคู่โดยวิธีของ Scheffé ปรากฏว่าไม่พบคู่ที่แตกต่าง แต่จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพแพทย์/ เจ้าหน้าที่อนามัย มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น
- กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่แตกต่างกัน
- กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แตกต่างกัน โดยผู้ที่มาจากที่อื่นมีทัศนคติเชิงบวกต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากกว่าผู้ที่เป็นคนอ.ปะทิว

สมมติฐานข้อ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติของประชาชนต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับความรู้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือหากประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มาก ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แต่หากมีความรู้น้อย จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

สมมติฐานข้อ 3 ระดับการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสาร ระดับความรู้ และทัศนคติของประชาชน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีทั้งที่เป็นไปตามสมมติฐาน และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้:-

- ระดับการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการรับรู้ข่าวสาร ซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- ระดับการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้ และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- ระดับการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติ ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หากประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ก็จะมี การยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มาก แต่หากมีทัศนคติที่ไม่ดี ก็จะมีการยอมรับน้อย

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกแล้วนำมาจัดหมวดหมู่ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่น่าสนใจ พบว่า กลุ่มผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36-45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ 5,000-10,000 บาท และมีภูมิลำเนาอยู่ที่อื่น

ในเรื่องการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พบว่า ผู้นำชุมชนมักจะได้รับข่าวสารจากสื่อทั่วไปและสื่อบุคคลในปริมาณที่น้อย และไม่ค่อยได้ติดตามข่าวสารในเรื่องนี้เท่าใดนัก ประเภทของสื่อทั่วไปที่ผู้นำชุมชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ คือ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ส่วนสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ สำหรับประเด็นที่ผู้นำชุมชนมักได้รับทราบ ได้แก่ เรื่องประโยชน์ของรังสี การทดลองระเบิด/อาวุธนิวเคลียร์ เหตุการณ์สหรัฐฯ ทิ้งระเบิดที่ประเทศญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในฐานะทางเลือกใหม่ด้านพลังงาน ประโยชน์ของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในการรักษาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งข่าวสารเหล่านี้มักเป็นข่าวจากต่างประเทศ ส่วนข่าวในประเทศ พบว่า มีปริมาณน้อย ส่วนใหญ่คนจะนำมาพูดกันเอง แสดงความรู้สึกร่วมกันโดยไม่ทราบข้อเท็จจริง

สำหรับระดับความรู้ของผู้นำชุมชน อาจสรุปได้ว่า พวกเขาจะมีความรู้อยู่บ้าง แต่ไม่ละเอียดลึกซึ้ง คือสามารถอธิบายในเรื่องของรังสี โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และระเบิดนิวเคลียร์ในเบื้องต้นได้ และทราบถึง

ข้อดีข้อเสียของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อยู่บ้าง จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนแสดงความคุ้นเคยกับรังสี โดยทราบว่ารังสีมีประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การแพทย์ การเกษตร นอกจากนี้ ในการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับระเบิดนิวเคลียร์ ผู้นำชุมชนตระหนักถึงความแตกต่างของวัตถุประสงค์ในการนำมาใช้ แต่ส่วนหนึ่งยังไม่แน่ใจว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะระเบิดเหมือนระเบิดนิวเคลียร์หรือไม่

ในส่วนของการความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พบว่า ผู้นำชุมชนประมาณครึ่งหนึ่งมีความไม่มั่นใจในความปลอดภัยของโรงไฟฟ้า กลัว “การระเบิด” กลัวจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มั่นใจในวิธีการทำงานของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในขณะที่ผู้นำชุมชนจำนวนเท่าๆ กันที่คิดว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์น่าจะมีระบบความปลอดภัยสูง เพราะถ้าระบบไม่ดี เป็นอันตรายมากเกินไปคงไม่มีใครกล้าสร้าง และคิดว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะไม่ “ระเบิด” ง่ายๆ กากนิวเคลียร์สามารถจับเก็บได้และไม่ปล่อยควันพิษทำลายสิ่งแวดล้อม สำหรับความคิดเห็นถึงการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย ผู้นำชุมชนจำนวนมากกว่าครึ่งคิดว่าน่าจะเป็นการดีแต่ยังไม่แน่ใจว่าจะมีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน เพราะผู้ที่รับผิดชอบจะต้องหาข้อมูลในเรื่องประโยชน์และโทษของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ให้ละเอียดถี่ถ้วน จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับงบประมาณและผู้บริหารประเทศว่ามีความชัดเจนเพียงใด อีกนัยหนึ่งก็คือ รัฐบาลจะต้องมีความจริงจังมากพอสมควรที่จะผลักดันโครงการนี้ ส่วนผู้นำชุมชนบางคนมองว่า โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทยเกิดขึ้นได้ยาก เพราะคนไทยยังไม่มีความพร้อมเพียงพอ และเศรษฐกิจของประเทศยังไม่ดี ที่สำคัญพื้นฐานการศึกษาของคนอยู่ในระดับต่ำ อาจทำให้เกิดการยอมรับได้ยาก ในด้านความพร้อมของบุคลากร ผู้นำชุมชน คิดว่าคนไทยมีความสามารถแต่ในการดำเนินงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ อาจยังไม่มีความพร้อมเพราะขาดประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ จึงต้องศึกษาหาความรู้อีกกระยะหนึ่ง และหากพิจารณาจากลักษณะนิสัยสะเพร่า “ทำอะไรตามสบาย” ของคนไทย ทำให้หลายคนกลัวว่าจะเกิดปัญหาตามมาและมีกรณี “วัวหายล้อมคอก” เช่นเดียวกับหลายเหตุการณ์ที่เคยเป็นข่าว แต่ก็ยังมีผู้คิดว่าต่อไปอาจไม่มีปัญหานี้ เพราะผู้ที่มาดำเนินงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะต้องได้รับการฝึกหัดมาอย่างดี และสามารถควบคุมโรงไฟฟ้าได้ตามมาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนยังกลัวว่า หากบุคลากรห่วยผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม มีการคอร์รัปชัน ก็อาจทำให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ เกิดความผิดพลาดและมีปัญหาตามมาได้

ต่อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ จ.ชุมพร โดยเฉพาะที่ อ.ปะทิว ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ ไม่แน่ใจ เพราะยังไม่ทราบถึงผลดี-ผลเสีย ผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจน และคิดว่า กระแสนุรักษ์สิ่งแวดล้อมค่อนข้าง “แรง” จึงขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่ดำเนินการจะมีความสามารถในการทำให้คนในท้องถิ่นเข้าใจได้มากน้อยเพียงใด ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วย คิดว่าการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นการสิ้นเปลือง หากพิจารณาเฉพาะภาคใต้ โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยัง “ไม่มีความจำเป็น” เพราะ ภาคใต้

ใช้ไฟไม่มาก และคน จ.ชุมพร/อ.ปะทิว ไม่น่าต้องยอม “เสียสละ” อยู่กับความหวาดระแวงอันตราย นอกจากนี้ พื้นที่ อ.ปะทิวถูกน้ำท่วมบ่อย จึงไม่น่าเป็นที่ตั้งโรงไฟฟ้าได้ และประชาชนเคยสูญเสียในเหตุการณ์พายุเกย์ถล่มภาคใต้เมื่อ พ.ศ. 2532 จึงไม่ค่อยยอมรับการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในพื้นที่ สำหรับผู้ที่เห็นด้วยซึ่งมีจำนวนน้อยที่สุดคิดว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะนำความเจริญต่างๆ มาให้จังหวัด และคิดว่าประชาชนจะมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

การอภิปรายผล

จากการวิจัยโดยวิธีการเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและวิธีการเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้ :-

1. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนทั่วไปและผู้นำชุมชน

จากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลปรากฏว่า ประชาชนทั่วไปที่ อ.ปะทิว จ.ชุมพร ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ ส่วนผู้นำชุมชนมักจะได้รับข่าวสารในเรื่องดังกล่าวจากหนังสือพิมพ์เป็นส่วนใหญ่ และจากโทรทัศน์เป็นบางส่วน ส่วนการรับรู้ข่าวสารจากบุคคลต่างๆ พบว่า ประชาชนทั่วไปได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากครู-อาจารย์มากที่สุด รองลงมาคือพ่อแม่/ญาติ/เพื่อน ในขณะที่ผู้นำชุมชนจะได้รับข่าวสารจากการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

สาเหตุที่ประชาชนทั่วไปรับสื่อโทรทัศน์มาก อาจเนื่องจากสาเหตุ 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ระดับการศึกษาของประชาชน และประการที่สอง คุณสมบัติพิเศษของสื่อประเภทโทรทัศน์ กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาแค่ระดับภาคบังคับ ซึ่ง ประมะ สตะเวทิน¹ กล่าวว่าคนที่มีการศึกษาน้อยมักใช้สื่อประเภทโทรทัศน์/วิทยุ/ภาพยนตร์ ส่วนคนที่มีการศึกษาสูงจะเปิดรับสื่อประเภทรูปพิมพ์ และหากพิจารณาที่คุณสมบัติโทรทัศน์ จะเห็นได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง ซึ่งมีความสมจริงสมจัง สามารถทำให้เห็นภาพเหตุการณ์และฟังเสียงประกอบในเวลาเดียวกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย และในปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ข่าวสารที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์มีความ “สด” ทันต่อเหตุการณ์ สามารถดึงดูดความสนใจและสร้างความน่าเชื่อถือให้ผู้ดูได้ ดังนั้น เมื่อประกอบกับความชัดเจนจากภาพและเสียง ทำให้สื่อโทรทัศน์สามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนที่มีการศึกษาน้อยได้ง่ายกว่าสื่อประเภทรูปพิมพ์ที่ต้องใช้เวลาในการอ่าน

¹ ประมะ สตะเวทิน, หลักนิเทศศาสตร์ (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 117.

สำหรับกลุ่มผู้นำชุมชนจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้นำชุมชนซึ่งส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจะได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ ในกรณีนี้ ประมะ สตะเวทิน ได้กล่าวไว้อีกว่า โดยทั่วไปแล้วคนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาดำ โดยมักจะเป็นสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ แต่หากมีเวลาว่างพอผู้มีการศึกษาสูงจะใช้ทั้งสื่อประเภทสิ่งพิมพ์และสื่อประเภทโทรทัศน์/วิทยุ/ภาพยนตร์

ในส่วนของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากสื่อบุคคลของประชาชนทั่วไปและผู้นำชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกัน โดยประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากครู-อาจารย์มากที่สุด รองลงมาคือ พ่อ-แม่/ญาติ/เพื่อน ในขณะที่ผู้นำชุมชนจะได้รับทราบข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ กฟผ. สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนทั่วไปมีโอกาสติดต่อกับครู-อาจารย์ หรือ พ่อ-แม่/ญาติ/เพื่อน ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเดียวกันมากกว่าที่จะได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ กฟผ. ซึ่งไม่ได้เป็นคนในพื้นที่โดยตรง และถึงแม้จะมีเจ้าหน้าที่เข้าไปในพื้นที่ก็อาจไม่ได้ไปเพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แต่เป็นการไปให้ความช่วยเหลือทางด้านระบบสาธารณูปโภค สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของจังหวัดหรืออำเภอ เป็นต้น ส่วนผู้นำชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ อาจมีโอกาสดำเนินติดต่อกับเจ้าหน้าที่ กฟผ. มากกว่า เช่น ในการประสานงานกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อยู่บ้าง จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ส่วนมากเกิดขึ้นจากการพูดคุยกันเองในกลุ่มหรือในครอบครัวของประชาชน โดยเป็นการถ่ายทอดแบบปากต่อปาก และการพูดคุยกันของประชาชนนั้นมักเกิดขึ้นโดยเฉพาะเมื่อมีกระแส เช่น เมื่อมีการทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ประชาชนอาจนำไปพูดคุยหรือมีข่าวลือว่าจะมีการสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในพื้นที่ หรือเมื่อมีกลุ่มอนุรักษ์เข้ามาให้ข้อมูลว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีผลกระทบมากมาย ประชาชนก็นำสิ่งที่ได้รู้มาคุยกันต่อในครอบครัว ในการพูดคุยมักจะเป็นการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว โดยไม่มีใครมีความรู้หรือทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างแท้จริง และไม่มีใครยืนยันได้ว่าสิ่งที่รู้มานั้นถูกต้องหรือไม่ แม้แต่ผู้ที่เป็นครู-อาจารย์ ซึ่งเป็นแหล่งข่าวสารของประชาชนทั่วไป ก็ยังกล่าวว่าการทราบข้อมูลเพิ่มเติมในด้านต่างๆ เช่น ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กระบวนการทำงาน ฯลฯ

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาพบว่า ในภาพรวมแล้วปริมาณข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ประชาชนและผู้นำชุมชนได้รับรู้จากสื่อต่างๆ ทั้งที่เป็นสื่อทั่วไปและสื่อบุคคลนั้น มีอยู่ในปริมาณที่น้อย ซึ่งตรงกับที่ศูนย์ หนองศึกษาพบในการสำรวจระดับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยังมีไม่มากพอ

สำหรับประชาชนในหลายพื้นที่ ทั้งสำหรับประชาชนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งค่อนข้างมีระบบการสื่อสารที่ทั่วถึงและประชาชนที่อยู่ต่างจังหวัด และโดยเฉพาะในต่างจังหวัด นอกจากระบบการสื่อสารยังไม่ทั่วถึงแล้ว ประชาชนอาจไม่ค่อยสนใจติดตามข่าวสารด้านเทคโนโลยีแต่สนใจเรื่องอื่นมากกว่าจึงยิ่งทำให้ไม่ได้รับรู้ข่าวสารในเรื่องดังกล่าว จากการลงพื้นที่และทำการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้นำชุมชนพบว่า สาเหตุที่ข่าวสารเรื่องพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เข้าไม่ถึงประชาชนใน อ.ปะทิว ส่วนหนึ่งเพราะประชาชนไม่ได้ติดตามข่าวสารในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แต่จะให้ความสนใจเรื่องอื่นๆ มากกว่า เช่น ผลผลิตกาแฟและยางพารา ชีวิตความเป็นอยู่ การพัฒนาหมู่บ้าน ฯลฯ เมื่อความไม่สนใจของประชาชนผนวกกับปริมาณข่าวสารซึ่งมีน้อย จึงทำให้เรื่องพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เข้าไม่ถึงประชาชน สอดคล้องกับที่นักวิชาการหลายคนได้กล่าวไว้ว่า หากสิ่งที่ผู้ส่งสารนำเสนอเป็นสิ่งที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้รับสาร หรือตรงกับกระบวนการเลือกรับข่าวสารของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อม ลักษณะสังคม วัฒนธรรม ฯลฯ แนวโน้มที่บุคคลจะเปิดรับข่าวสารก็ยิ่งมีมาก และเกิดการรับรู้ตามมา

นอกจากนี้ ลักษณะข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ ซึ่งปรากฏอยู่ในผลการวิจัยเชิงปริมาณ จะเป็นการรับรู้ข่าวสารในด้านลบมากกว่าด้านบวก โดยประเด็นข่าวด้านลบที่ประชาชนได้รับรู้มากที่สุด ได้แก่ เรื่องอันตรายจากพลังงานนิวเคลียร์ (ระเบิดนิวเคลียร์) รองลงมา คือ การต่อต้านโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และความเจ็บป่วยที่เกิดจากการได้รับสารกัมมันตรังสีจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เป็นต้น ซึ่งข่าวสารเหล่านี้อาจถูกนำมาเผยแพร่เพื่อตอกย้ำถึงเหตุการณ์รุนแรงครั้งสำคัญ 2 เหตุการณ์ที่เกิดจากการใช้พลังงานนิวเคลียร์ ได้แก่ เหตุการณ์ที่ระเบิดนิวเคลียร์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และอุบัติเหตุโรงไฟฟ้าเชอร์โนบีล (พ.ศ. 2529) ในขณะที่ข่าวด้านบวก เช่น ปัจจุบันทั่วโลกมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ 429 โรง และตั้งแต่มีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พบว่า มีอุบัติเหตุโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เพียง 9 ครั้ง อาจจะเป็นข่าวที่ไม่น่าสนใจเท่าสองข่าวแรก กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สาเหตุที่ประชาชนได้รับรู้เกี่ยวกับอันตรายจากพลังงานนิวเคลียร์มากที่สุด อาจเป็นเพราะในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นถูกสหรัฐอเมริกากระโดดนิวเคลียร์ไปทิ้งที่เมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ จนได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง ซึ่งข่าวและภาพดังกล่าวอาจฝังใจประชาชนหลายคนที่อยู่ในสมัยนั้น และคนในสมัยปัจจุบันที่เกิดหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ยังได้รับรู้ในเหตุการณ์นี้อยู่จากสื่อต่างๆ โดยเป็นลักษณะของการเชื่อมโยงผลกระทบจากเหตุการณ์ที่ระเบิดนิวเคลียร์ดังกล่าวเข้ากับเหตุการณ์ในปัจจุบัน จึงทำให้ข่าวในลักษณะที่เกี่ยวกับอันตรายจากพลังงานนิวเคลียร์เป็นที่รับรู้ของคนทั่วไป และทำให้คนเข้าใจว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับระเบิดนิวเคลียร์เหมือนกัน ซึ่งปุนณรัตน์ พิงคานนท์² ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและการนำเสนอสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ของหนังสือพิมพ์รายวันไทย

² ปุนณรัตน์ พิงคานนท์, "นโยบายและการนำเสนอสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ของหนังสือพิมพ์รายวันไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539) หน้า 77.

ระหว่างปี 2537-2538 และได้พบว่าการโยงผลกระทบจากเหตุการณ์ครั้งรุนแรงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 นี้ เป็นเหตุผลหนึ่งในอีกหลายเหตุผลที่นักหนังสือพิมพ์นำมาเขียนในบทความ เพื่อสนับสนุนแนวคิดคัดค้านการนำนิวเคลียร์มาใช้ ส่วนข่าวเรื่องการต่อต้านพลังงานนิวเคลียร์และความเจ็บป่วยที่เกิดจากสารกัมมันตรังสีจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ก็เป็นข่าวที่อาจสืบเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่โรงไฟฟ้าเชอร์โนบีลแล้วมีการโยงให้เห็นถึงผลกระทบและความน่ากลัวต่างๆ ซึ่งทำให้คนเกิดความเข้าใจไปในทางลบได้ เช่น โรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีสารกัมมันตรังสีรั่ว มีผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

โดยสรุป ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนทั่วไปและผู้นำชุมชน สื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มักมีบทบาทในการเผยแพร่มากที่สุด โดยโทรทัศน์สามารถเข้าถึงทั้งประชาชนทั่วไปที่มีการศึกษาน้อยและกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีการศึกษาสูงเพราะมีทั้งภาพและเสียง สามารถก่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นภาพที่ชัดเจน ช่วยให้เห็นที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจและคนที่มีความรู้แล้วรู้ดีมากขึ้น ส่วนหนังสือพิมพ์สามารถเข้าถึงประชาชนกลุ่มที่มีการศึกษาสูงได้มากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาน้อย เพราะคนที่มีการศึกษาดีจะได้เปรียบทางด้านทักษะการอ่านและการทำความเข้าใจในเนื้อหาของข่าวสาร สำหรับบุคคลที่เป็นแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนทั่วไป ได้แก่ ครู-อาจารย์ พ่อ-แม่/ ญาติ/ เพื่อน ในขณะที่บุคคลที่เป็นแหล่งข่าวสารของผู้นำชุมชน คือ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หากปริมาณข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่นำเสนอทางสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์มีปริมาณที่น้อย หรือบุคคลที่เป็นแหล่งข่าว ยังไม่มีข้อมูลเท่าที่ควรหรือไม่นำข้อมูลมาเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอมากพอให้คนทั่วไปได้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ประชาชนไม่ค่อยมีความสนใจ และข่าวสารที่ได้รับก็มีทิศทางเป็นลบมากกว่าบวกแล้ว การรับรู้ข่าวสารในเรื่องดังกล่าวก็จะอยู่ในระดับน้อย

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

จากผลการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนทั่วไปใน อ.ปะทิว โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สิ่งที่ที่น่าสนใจที่พบจากการวิจัย ก็คือ กลุ่มตัวอย่างจะไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะ เรื่องการนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ ข้อได้เปรียบ-เสียเปรียบ และสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าพลังงานนิวเคลียร์ใช้ทำอาวุธเพียงอย่างเดียว โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทำให้อากาศเป็นพิษและมีโอกาสระเบิดเหมือนระเบิดนิวเคลียร์ และคิดว่าสถานที่ตั้งควรอยู่ห่างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งตรงกันข้ามกับข้อมูลจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยที่กล่าวว่า โรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยไม่ระเบิดเหมือนระเบิดนิวเคลียร์ และควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำขนาดใหญ่ การที่ประชาชนยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากข้อมูลที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ระบุไว้อาจเป็นเพราะสาเหตุต่างๆ ได้แก่ ประการแรก

ประชาชนอาจมีความเชื่อหรือมีประสบการณ์จากเหตุการณ์ในอดีตเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ว่าใช้ในการทำอาวุธและการทำลายล้าง เช่น ได้เห็นตัวอย่างจากในกรณีการทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ทำลายเมืองฮิโรชิมาและนางาซากิในสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือบางคนอาจยังไม่แน่ใจว่าพลังงานนิวเคลียร์จะมีประโยชน์ด้านอื่นหรือไม่ นอกจากใช้ทำอาวุธโดยเฉพาะถ้าได้เห็นข่าว เช่น การทดลองอาวุธในประเทศต่างๆ หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสงคราม ก็ยิ่งทำให้ไม่นึกถึงประโยชน์อย่างอื่นประการที่สอง ประชาชนยังไม่เข้าใจหรือยังไม่เห็นภาพที่ชัดเจนว่าจะระเบิดนิวเคลียร์กับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทำงานแตกต่างกันอย่างไร ประการที่สาม ประชาชนอาจยังมีความเข้าใจผิดว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ คือ โรงไฟฟ้าถ่านหินเนื่องจากในช่วงดำเนินการวิจัยเป็นช่วงที่มีกระแสข่าวต่อต้านโรงไฟฟ้าถ่านหินใน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีพื้นที่ติดกับ อ.ปะทิว อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร (จากสื่อและคำบอกเล่า) ที่มีทัศนคติต่อต้านโรงไฟฟ้าถ่านหิน ซึ่งให้ข้อมูลว่าการเผาไหม้จากถ่านหินจะทำให้เกิดก๊าซพิษและเขม่าควัน ทำให้เป็นผลเสียต่ออากาศ หรือมีข่าวลือว่าถ้าโรงไฟฟ้าถ่านหินไม่สามารถตั้งที่ จ.ประจวบฯ ได้ก็จะย้ายมาตั้งที่ชุมพร ทำให้ประชาชนเกิดความสับสน คาดเดาว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อาจจะใช้โรงไฟฟ้าถ่านหินที่กำลังเป็นข่าว หรือไม่เช่นนั้นประชาชนก็ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับโรงไฟฟ้าชนิดต่างๆ ที่มีในประเทศไทย จึงแยกแยะไม่ออก เป็นต้น

ส่วนระดับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของผู้นำชุมชน โดยส่วนใหญ่ก็ยังไม่มีความรู้ในรายละเอียด แต่พอจะอธิบายเกี่ยวกับรังสี โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และระเบิดนิวเคลียร์ในเบื้องต้นได้ เช่น สามารถยกตัวอย่างของชนิดของรังสี และบอกถึงประโยชน์ต่างๆ ได้ เพียงแต่บางคนยังไม่แน่ใจว่ารังสีกับนิวเคลียร์มีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ ซึ่งมีข้อสังเกตว่าผู้นำชุมชนมีความรู้สึกที่ติดอ “รังสี” มากกว่า “นิวเคลียร์” ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะคำว่า “รังสี” ฟังดูไม่น่ากลัวเท่า “นิวเคลียร์” และผู้นำชุมชนเคยได้ทราบถึงประโยชน์ของรังสี เช่น รังสีเอกซ์ (x-ray) ใช้ในทางการแพทย์ และรังสีอัลตราไวโอเล็ต (ultraviolet) ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติ จึงมีความคุ้นเคยและไม่คิดว่าเป็นอันตราย เป็นต้น ในขณะที่ในความรู้สึกของผู้นำชุมชนบางคน “นิวเคลียร์” หมายถึง “สิ่งที่มีแต่โทษ” อาจเป็นเพราะว่าภาพพจน์ของพลังงานนิวเคลียร์มักจะเป็นลบในสายตาคนทั่วไปมาตลอด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการระเบิดหรืออาวุธสงคราม ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ผู้นำชุมชนบางส่วนก็ยังไม่แน่ใจในเรื่องต่างๆ ได้แก่ เรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อม มลภาวะ และการระเบิด นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่าประชาชนในพื้นที่ยังไม่ได้รับคำแนะนำหรือคำอธิบายในเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีความรู้จริงจัง อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ประการแรก ผู้มีอำนาจตัดสินใจยังไม่มี ความชัดเจน และยังไม่ให้ความสำคัญกับการนำพลังงานชนิดนี้มาใช้เท่าที่ควร สืบเนื่องมาจากที่มีปัญหาเฉพาะหน้าอื่นๆ ที่ต้องเร่งแก้ไข เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาโครงการต่างๆ ประการที่สอง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจเกรงว่าจะเกิดกระแสคัดค้านที่รุนแรง เนื่องจากเห็นตัวอย่างจากการต่อต้านโครงการบางโครงการ ซึ่งยังหาข้อยุติไม่ได้ จึงไม่ต้องการดำเนินการใดๆ เพื่อเพิ่มกระแสต่อต้านประการที่สาม การดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยัง

ไม่ได้มุ่งเน้นการเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนในพื้นที่มากเท่าที่ควร และไม่ได้ศึกษาลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้รับสารเพื่อหาแนวทางที่จะเข้าถึงแต่ละกลุ่ม ประการที่สี่ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เช่น บทความหรือเกร็ดความรู้ ในสื่อต่างๆ ไม่มีความสม่ำเสมอ และการเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อประเภทโทรทัศน์ยังมีน้อย และนำออกอากาศได้ในเวลาที่คนทั่วไปไม่ได้เปิดรับข่าวสารเท่าที่ควร ประการที่ห้า ข้อมูลข่าวสารที่นำมาเสนอเป็นข้อมูลจากต่างประเทศมากกว่าที่จะเป็นข้อมูลที่มีจากภายในประเทศ ทั้งๆ ที่ ในประเทศไทยก็มีเครื่องปฏิกรณ์วิจัยมานานกว่า 30 ปี และมีการศึกษาด้านพลังงานนิวเคลียร์ในด้านต่างๆ มาโดยตลอดแต่ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นข่าว ประชาชนจึงยังไม่ทราบว่ามีการพัฒนาด้านพลังงานนิวเคลียร์ในประเทศไทยอย่างไรบ้าง เพราะฉะนั้น เมื่อประชาชนมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์น้อย ก็ทำให้ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงการยอมรับหรือปฏิเสธในเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้อย่างมีเหตุผลเท่าที่ควร ซึ่ง Good³ กล่าวไว้ว่า ความรู้คือข้อเท็จจริง (facts) การที่บุคคลจะยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีเหตุผล บุคคลควรต้องรู้ในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งนั้นเพื่อประกอบการตัดสินใจ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประชาชนในพื้นที่จะต้องมีข้อเท็จจริงหรือข้อมูลต่างๆ มาสนับสนุน อธิบายให้เกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ตระหนักถึงประโยชน์ต่างๆ ของเทคโนโลยีดังกล่าว และลดข้อสงสัยหรือความไม่มั่นใจลง

ถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะพบว่าประชาชนมีระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา การให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องยังคงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังมีพื้นฐานทางการศึกษาในระดับต่ำ (โดยเฉลี่ยจบชั้นประถมศึกษาปีที่1-6) เรื่องพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อาจเป็นเรื่องที่ยากและเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับประชาชนอีกหลายคน และหากไม่เร่งให้ความรู้กับประชาชนอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ ประชาชนก็อาจไปได้รับข่าวสารที่บิดเบือน เกิดความเข้าใจผิดและมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อ โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ต่อไปเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ แม้แต่ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ยังยอมรับว่าไม่มีความรู้เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่าใดนัก ได้ทราบข้อมูลเพียงผิวเผินเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ประชาชนที่ อ.ปะทิว จ.ชุมพร มีความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ประชาชนยังมีความรู้ที่จำกัดอยู่โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์โดยตรง เช่น ข้อได้เปรียบ-เสียเปรียบ และสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งเรื่องเหล่านี้อาจมีส่วนช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ และมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคตต่อไปได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประชาชนจะต้องได้ทราบข้อดี-ข้อเสียของโรงไฟฟ้าฯ อย่างชัดเจน เพราะ

³ อ้างใน โสภิตสุลา มงคลเกษม, "พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมกรคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้ขับขี่ยานยนต์ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 42.

ถ้าหากประชาชนไม่ทราบว่าเป็นอย่างไรแล้วก็จะทำให้ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ

3. ทัศนคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนทั่วไปและผู้นำชุมชน

ผลการวิจัยด้านทัศนคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมา กล่าวถึง 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ในภาพรวมประชาชนทั่วไปใน อ.ปะทิว มีทัศนคติเป็นลบค่อนข้างมากต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ อาจเนื่องมาจากประชาชนยังไม่เคยได้รับทราบข้อมูลหรือมีความเข้าใจในเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างเพียงพอ และยังมีข้อสงสัยอยู่หลายข้อ สำหรับประชาชนบางส่วนที่แสดงความรู้สึกเห็นด้วยอาจเคยมีความรู้ในเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเด็นต่างๆ อยู่พอสมควร จึงแสดงความรู้สึกที่สอดคล้องกับความรู้ที่ได้รับมา ซึ่งตรงกับแนวคิดของนักวิชาการ เช่น Zimbardo⁴ ที่สรุปได้ว่า ทัศนคติของบุคคลจะมีแนวโน้มเป็นเช่นไร มักจะสอดคล้องกับความคิด ความเชื่อ หรือประสบการณ์ที่ตนเคยมี ถ้ามีประสบการณ์ที่ดีต่อสิ่งใดมาก่อน ก็จะมี ความเชื่อหรือเห็นว่าสิ่งนั้นดีและมีทัศนคติที่ดีตามมาด้วย ในกรณีการแสดงทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเด็นต่างๆ (เรื่องสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย การระเบิด/การรั่วของสารกัมมันตรังสี บุคลากร ฯลฯ) เป็นไปได้ว่าผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ มีความรู้และความเชื่อว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับระเบิดนิวเคลียร์ แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งในด้านวัตถุประสงค์การนำมาใช้และกระบวนการทำงาน จึงไม่คิดว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะระเบิดเหมือนระเบิดนิวเคลียร์ ในขณะที่ผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดี อาจฝังใจกับเหตุการณ์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงโยงเรื่องระเบิดและโรงไฟฟ้าเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีอาจเคยได้ทราบข้อมูลจากสื่อต่างๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีระบบความปลอดภัยสูง จึงไม่กลัวว่าปัญหาการรั่วของสารกัมมันตรังสีจะควบคุมไม่ได้ และไม่กลัวว่าจะเกิดมลภาวะทางอากาศ เพราะมีข้อมูลว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ปล่อยก๊าซพิษทำลายสิ่งแวดล้อม แต่ผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดี ไม่เชื่อว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความปลอดภัยเพียงพอ สืบเนื่องมาจากการได้เห็นภาพเหตุการณ์อุบัติเหตุที่โรงไฟฟ้าเชอร์โนบีล และทราบถึงผลกระทบจากสารกัมมันตรังสีที่รั่วออกมา อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การแสดงทัศนคติต่างๆ ของประชาชนส่วนหนึ่งจะอยู่บนพื้นฐานของความรู้ ความเชื่อ หรือประสบการณ์เดิม แต่ก็เป็นไปได้ว่าประชาชนบางคนจะแสดงทัศนคติไปในทิศทางเดียวกับคนอื่นๆ ในกลุ่มของตนในลักษณะเลียนแบบกัน (สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องที่มาของทัศนคติที่ ประภาเพ็ญ สุวรรณ⁵ ระบุไว้) คือจะฟังเสียงส่วนใหญ่ก่อน ถ้าส่วนมากเห็นว่อย่างไรก็จะคล้อยตามไปตามนั้น ซึ่งจากการสังเกตและพูด

4 Zimbardo, Philip G., Ebbesen B. Ebbe and Maslach Christina, *Influencing Attitude and Changing Behavior* (London: 1977), p. 270.

5 ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ: การวัด การเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2526), หน้า 91.

คุยกับชาวบ้านในระหว่างการลงพื้นที่ ได้พบว่า ชาวบ้านบางคนกล่าวว่าเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก ถ้าในหมู่บ้านตนเองแสดงความไม่ชอบโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ตัวเองก็จะไม่ชอบไปด้วย

ประการที่สอง จากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้นำชุมชน ได้พบว่า ประชาชนมีการนำเรื่องพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มาถ่ายทอดถึงกัน โดยเป็นการพูดคุยกันเองในกลุ่ม แบบปากต่อปาก มีการแสดงความรู้สึกต่างๆ แต่ไม่มีใครทราบข้อเท็จจริง มีแต่การกล่าวว่า “เขารู้กันว่า...” ซึ่งการพูดคุยกันเองโดยไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ถูกต้องชัดเจนนี้ อาจทำให้ประชาชนมีความรู้ที่คลาดเคลื่อน และเกิดทัศนคติเบี่ยงเบนไปตามทิศทางที่แต่ละคนเข้าใจ ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ พบว่าการพูดถึงโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนจะค่อนข้างเป็นไปในทางลบมากกว่าทางบวก เช่น พูดถึงความน่ากลัวของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ การระเบิด การรั่วของสารกัมมันตรังสี ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าประชาชนแต่ละคนอาจมีความรู้หรือความเชื่อเดิมที่เป็นลบเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อยู่ เมื่อได้เข้ามารวมกลุ่มพูดคุยกันในเรื่องนี้ก็นำความรู้สึกส่วนตัว (ที่เป็นลบ) ของแต่ละคนเข้ามาคุยกัน ทำให้กระแสทัศนคติที่เป็นลบเพิ่มมากขึ้น

สรุปได้ว่า ขณะนี้ในภาพรวมประชาชนมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นลบค่อนข้างมาก และผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แนวโน้มทัศนคติของประชาชนอาจจะมีทิศทางไปในเชิงลบมากขึ้น ถ้าหากว่าต่อไปในอนาคตกระแสข่าวด้านลบมีมากกว่าด้านบวกอย่างชัดเจน ที่สำคัญหากพิจารณาตามแนวคิดของ Hovland⁶ เกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล กล่าวได้ว่า หากข่าวสารด้านลบสามารถทำให้ประชาชนเกิดความสนใจ (attention) สามารถอธิบายให้เข้าใจและเห็นข้อเสียของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างชัดเจน (comprehension) ประชาชนเกิดการยอมรับ (acceptance) และจดจำข่าวสารในด้านลบนั้นได้ดี (retention) ประชาชนก็จะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางลบได้ง่าย และในทำนองเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะมีข้อมูลข่าวสารด้านบวก (เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับจุดเด่นของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์) นำมาเผยแพร่ แต่ถ้าข่าวสารนั้น ไม่ดึงดูดความสนใจ (ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะมีข่าวสารน้อยเกินไปหรือนำไปเผยแพร่ในสื่อที่ประชาชนไม่ได้สนใจเปิดรับ) ก็จะทำให้ประชาชนไม่เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีอยู่ หรือหากประชาชนสนใจแต่ไม่มีความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เช่นว่าการผลิตไฟฟ้าด้วยนิวเคลียร์ดีกว่าพลังงานอื่นอย่างไร ประชาชนก็เปลี่ยนทัศนคติยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากข้อมูลด้านประโยชน์ต่างๆ ของโรงไฟฟ้าฯ ไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน (อาจเนื่องจากมีฝ่ายคัดค้านมาให้ข้อมูลที่ด้านลบและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนได้ก่อน) และข้อมูลต่างๆ ที่นำเสนอไม่ได้อยู่ในความทรงจำของประชาชน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้

⁶ อ้างใน ประภาเพ็ญ สุวรรณ, เรื่องเดียวกัน, หน้า 128-129.

4. การยอมรับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย/ จ.ชุมพร/ อ.ปะทิว

การยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ การยอมรับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทย ใน จ.ชุมพร และ ใน อ.ปะทิว โดยผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม ประชาชนมีการยอมรับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ค่อนข้างน้อย และหากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็น พบว่า ระดับการยอมรับของประชาชนมีทิศทางเป็นลบมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อ อ.ปะทิว จะเป็นที่ตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

ในการยอมรับการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ประชาชนส่วนหนึ่งอาจเห็นด้วยหากจะมีโรงไฟฟ้าในประเทศไทยเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ สามารถนำความเจริญและการพัฒนาต่างๆ มาสู่ประเทศได้ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการตัดสินใจยอมรับ/ปฏิเสธสิ่งหนึ่งสิ่งใดของ Rogers ในชั้นความได้เปรียบเชิงเทียบ (relative advantage) ที่ว่า บุคคลจะยอมรับในสิ่งที่ตัวเองเห็นว่ามีประโยชน์ต่อตัวเอง อย่างไรก็ตาม เมื่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะมาตั้งที่ จ.ชุมพร/ อ.ปะทิว ประชาชนกลับเห็นว่าประโยชน์ต่างๆ กลายเป็นของคนที่ประเทศ แต่เฉพาะกับคน จ.ชุมพรหรือ อ.ปะทิวไม่มีประโยชน์เท่าใดนัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนแสดงความคิดเห็นว่า ถ้ามีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ จ.ชุมพรหรือ อ.ปะทิว ประชาชนในพื้นที่จะต้องอยู่อย่างหวาดระแวงต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในขณะที่คนอื่นๆ ทั่วประเทศไม่ต้องกลัวอันตรายและยังได้มีไฟฟ้าใช้ และหากพิจารณาถึงประสบการณ์เดิมของประชาชนที่ อ.ปะทิว เป็นไปได้ว่าประชาชนค่อนข้างจะมีความหวาดระแวงต่อเหตุร้ายมากพอสมควร เพราะเคยประสบความสูญเสียครั้งใหญ่ในเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นมาแล้ว จึงไม่ไว้วางใจง่ายๆ ยิ่งถ้าเห็นว่าการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ไม่ได้เอื้อประโยชน์ต่อตนเอง และยังทำให้รู้สึกเสี่ยงอันตรายอยู่ ก็ไม่ค่อยยอมรับ นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนยังมีความเห็นว่า โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่เหมาะสมที่จะมาตั้งใน อ.ปะทิว เพราะพื้นที่มีน้ำท่วมบ่อย และภาคใต้ใช้ไฟฟ้าไม่มาก โรงไฟฟ้า น่าจะอยู่ใกล้กับแหล่งที่ใช้ไฟมากๆ เช่น ในเมืองใหญ่ต่างๆ มากกว่า และประชาชนส่วนหนึ่งที่ อ.ปะทิวพอใจที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่แบบเดิมจึงไม่ยอมให้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ยังไม่รู้จักดีพอเข้ามาทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ชาว อ.ปะทิวคิดว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่มีความจำเป็น ไม่เหมาะกับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในจังหวัด และโดยเฉพาะในอำเภอของตน สอดคล้องกับกระบวนการตัดสินใจยอมรับ/ปฏิเสธในเรื่องความเข้ากันได้ (compatibility) ซึ่ง Rogers⁷ กล่าวว่า บุคคลจะมีแนวโน้มยอมรับในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ถ้าเห็นว่าสิ่งนั้นเข้ากันได้กับสังคมของตน

โดยสรุปแล้ว การที่ประชาชนค่อนข้างไม่ยอมรับให้มีการตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ใน จ.ชุมพร และ อ.ปะทิว เนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ คือ ประการแรก ประชาชนรู้สึกว่าจะตัวเองจะเป็นผู้สูญเสีย

⁷ Everett M. Rogers, Diffusion of Innovations, 3rd ed (New York: The Free Press, 1983), p 15

ผลประโยชน์ต่างๆ มากกว่าที่จะได้รับ เช่น สูญเสียที่ทำกิน เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ฯลฯ ในขณะที่ผู้อื่นซึ่งรวมถึงผู้ที่อยู่ในแหล่งที่ใช้ไฟฟ้ามากกว่า กลับไม่ต้องรับภาระหรือประสบความเดือดร้อนต่างๆ อีกประการ ก็คือ ประชาชนรู้สึกว่าการไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่เหมาะกับท้องถิ่นของตน ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมและด้านสังคมจึงทำให้มีการยอมรับน้อย

5. การอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อ 1 ทักษะคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากร

จากการทดสอบทักษะคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความแตกต่างของลักษณะทางประชากร (เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิภาค) ปรากฏว่า มีทั้งที่ยืนยันและไม่ยืนยันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในเรื่องอายุ การศึกษา และรายได้ มีทักษะคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อาชีพ และภูมิภาคต่างกันมีทักษะคติแตกต่างกัน ตรงตามสมมติฐาน โดยสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

ผู้ที่มีเพศต่างกันมีทักษะคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แตกต่างกัน คือ เพศชายมีทักษะคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากกว่าเพศหญิง อาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ประการแรก ลักษณะเฉพาะตัวที่ต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง ประการที่สอง ความสนใจในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์ และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ประกอบด้วย การสังเกต พูดคุยและสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมักแสดงความกลัวและมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ บางคนกลัวเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ ส่วนบางคนมีความกลัวโดยไม่สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่าเหตุใดจึงกลัว และยังสังเกตพบว่าบางคนจะฟังเสียงส่วนใหญ่ เช่น ถ้าส่วนใหญ่คิดว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ดีก็จะสนับสนุนตาม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเพศชายไม่ค่อยแสดงความกลัวโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากนัก หากกลัวก็สามารถอ้างเหตุผลได้ชัดเจนกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับที่ ประมะ สตะเวทิน⁸ กล่าวไว้ว่า ผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น ความคิด ทักษะคติ และค่านิยม ผู้หญิงมักมีจิตใจอ่อนไหว ถ่อมตัว และถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย นอกจากนี้ ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์ หนูสง เกี่ยวกับความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ประชาชนเพศชายมีทัศนคติที่ดีต่อพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากกว่าเพศหญิง และงานวิจัยของศักดิ์ชัย ศรีสอนเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารในเรื่องเพศศึกษาจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารของนักศึกษาวิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ที่

⁸ ประมะ สตะเวทิน หลักนิเทศศาสตร์ (กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538) หน้า 114.

พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยครูเพชรผืนและเพชรชายมีความรู้ ความคิดเห็นในเรื่องเพศศึกษาแตกต่างกัน นอกจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายและเพศหญิงจะมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์แตกต่างกันเพราะลักษณะนิสัยเฉพาะตัวแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งก็คือ ความสนใจในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่เพศชายและหญิงมีต่างกัน จากการลงพื้นที่ที่สามารถสังเกตพบว่า ผู้ที่สามารถอธิบายหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้ชัดเจน ซึ่งไม่ว่าข้อมูลนั้นจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม มักเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความสนใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่มากพอสมควร เช่น กล่าวถึงรังสีชนิดต่างๆ เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ระบบหล่อเย็น ลักษณะการทำงานของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เป็นต้น ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของมณีตรีรัตนพันธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความคิดแบบสืบสวนสอบสวน และพบว่านักศึกษาชายมีทัศนคติทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกับนักศึกษาหญิง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศกร สุวรรณเดชา เกี่ยวกับทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยมุสลิมกับไทยพุทธ ชั้นมัธยมปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 2 ซึ่งพบว่า ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชายและหญิงแตกต่างกัน โดยนักเรียนชายมีทัศนคติทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนหญิง

จากการทดสอบสมมติฐานยังพบว่าผู้ที่มีอาชีพต่างกันมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ต่างกัน คือ ผู้ที่เป็นแพทย์/ เจ้าหน้าที่อนามัยมีทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากกว่าผู้ที่มีอาชีพอื่น อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ค่อนข้างมีความคุ้นเคยกับรังสี สารเคมี แร่ธาตุ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับพลังงานนิวเคลียร์ ทำให้เข้าใจถึงลักษณะและประโยชน์ต่างๆ พอสมควร จึงแสดงความรู้สึที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังระบุว่า ผู้ที่มาจากที่อื่นมีทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน อ.ปะทิว อาจเนื่องจากซึ่งผู้ที่มาจากที่อื่นไม่ได้มีความผูกพันกับ อ.ปะทิว มากเท่าคนที่ภูมิลำเนาที่นี่ และไม่รู้สึว่าเป็นเจ้าของพื้นที่ และบางคนมาอยู่เพียงชั่วคราวเท่านั้น เช่น มาเพื่อทำงาน เมื่อพ้นหน้าที่หรือเสร็จงานก็เดินทางกลับภูมิลำเนาของตน จึงเป็นไปได้ว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่อื่นมีความรู้สึกที่ตนเองสามารถแสดงทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องคิดมาก เพราะต่อไปถึงแม้จะมีการยอมรับให้สร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เพราะประชาชนมีทัศนคติที่ดีอยู่เป็นพื้นฐาน การก่อสร้างก็จะเกิดขึ้นที่ อ.ปะทิว แต่ไม่ใช่อำเภอที่ตนเองอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับภาวะวิเคราะห์ผู้รับสารของ Burgoon⁹ ซึ่งกล่าวว่าผู้ที่มีสถานะทางสังคมต่างกัน มักจะมีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น ทัศนคติและค่านิยม

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ การศึกษา และรายได้ต่างกัน พบว่า มีทัศนคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่แตกต่างกัน และไม่ปฏิบัติตามสมมติฐาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดที่ Brooks¹⁰ กล่าวไว้ใน

⁹ อังในประมะ สตะเวทิน, หลักนิเทศศาสตร์ (กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 116.

¹⁰ อังในประมะ สตะเวทิน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 113.

เรื่องเกี่ยวกับอายุว่า คนที่มีอายุน้อยมีความแตกต่างกับคนอายุมากในหลายด้าน เช่น คนอายุน้อยมองโลกในแง่ดี มีความคิดเสรีนิยม ในขณะที่คนอายุมากมองโลกในแง่ร้าย มีความคิดอนุรักษนิยม เป็นต้น ซึ่งทำให้คนอายุน้อยและอายุมากมีทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดต่างกัน ในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ต่างกัน อาจเป็นเพราะทั้งผู้ที่มีอายุน้อยและอายุมากมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งอาจถ่ายทอดถึงกันจากการมีประสบการณ์ร่วมกันหรือการพูดคุยกัน เช่นในเรื่องที่ว่าโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ควรมาตั้งอยู่ที่ อ.ปะทิวเพราะจะทำให้สภาพแวดล้อมเสีย โดยแต่ละคนต่างก็ไม่มีใครทราบข้อเท็จจริง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังไม่สอดคล้องกับคำกล่าวของประมะ สตะเวทิน ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาของบุคคลว่า คนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ ความต้องการที่ต่างกัน และคนที่มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อมวลชนมากกว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาสูงและผู้ที่มีการศึกษาต่ำต่างก็ไม่ได้รับความรู้ในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากเพียงพอเช่นเดียวกัน ถึงแม้ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสได้รับข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อหลายประเภทเพราะความได้เปรียบในทักษะการอ่านและการทำความเข้าใจ แต่ข่าวสารเรื่องพลังงานนิวเคลียร์หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยังมีน้อยเกินไปและไม่มีการนำมาเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอ โอกาสที่ผู้มีการศึกษาสูงจะได้รับความรู้ในเรื่องนี้ก็ยังมีน้อย เช่นเดียวกัน ผู้ที่มีการศึกษาต่ำซึ่งมีข้อจำกัดในการรับทราบข่าวสารอยู่แล้ว เมื่อปริมาณข่าวสารในเรื่องเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีน้อย โอกาสที่จะได้รับความรู้ก็มีน้อย ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นไปได้ว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ต่างกันมากนัก จึงส่งผลให้มีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่ต่างกัน

ในส่วนของรายได้ Burgoon กล่าวว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคลเป็นสิ่งที่ทำให้คนมีทัศนคติ ค่านิยม เป้าหมาย วัฒนธรรมและประสบการณ์ที่ต่างกัน แต่ผลการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยครั้งนี้ไม่เป็นไปตามที่ Burgoon กล่าวไว้ คือ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นไปได้ว่า เรื่องรายได้ไม่สามารถเป็นสิ่งบ่งชี้ทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนอย่างชัดเจนได้ การที่ประชาชนจะมีทัศนคติดีหรือไม่ดีอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นมากกว่า

สมมติฐานข้อ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติของประชาชนต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ปรากฏว่า มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกและ

ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ของ Good¹¹ ที่กล่าวว่าความรู้เป็นข้อเท็จจริงซึ่งบุคคลจะต้องมีเพื่อให้คำตอบต่อข้อสงสัยของตน เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และตรงกับแนวคิดของ Zimbardo Ebbesen และ Maslach เกี่ยวกับองค์ประกอบของทัศนคติ ที่กล่าวถึงว่า ทัศนคติของบุคคลมีส่วนที่เป็นความคิด (ความรู้) เป็นส่วนประกอบหนึ่ง ถ้าบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจที่ดีต่อสิ่งใดก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นตามมา นอกจากนี้ ยังตรงกับผลการวิจัยของชนิทร สนิวัต เกี่ยวกับการศึกษาแนวโน้มนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่พบว่าความรู้ของกลุ่มตัวอย่างกับทัศนคติที่มีต่อการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มาก จะมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในเชิงบวก ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนี้น้อย จะมีทัศนคติในเชิงลบ ดังนั้น หากประชาชนได้รับความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์และเกิดความเข้าใจไปในทางที่ถูกต้อง ทัศนคติของประชาชนก็น่าที่จะมีทิศทางเป็นบวก

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยที่ได้ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้และทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนที่ อ.ปะทิว คือ ระดับความรู้กับทัศนคติมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก อาจเป็นเพราะคำถามที่วัดระดับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยังไม่สามารถนำมาเป็นมาตรฐานที่จะวัดระดับความรู้ในเรื่องนี้ของประชาชนที่ อ.ปะทิวได้ คือ คำถามอาจมีจำนวนน้อย ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ ยากเกินไป หรือมีการเดาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ค่าเฉลี่ยของระดับความรู้ของประชาชนที่ปรากฏออกมา ซึ่งก็คือ “ปานกลาง” จึงยังไม่น่าจะเป็นระดับความรู้ที่แท้จริงที่ประชาชนมีเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งทำให้เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์กับทัศนคติซึ่งเป็นลบค่อนข้างมากผลจึงปรากฏว่าระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์กันน้อย

อาจสรุปได้ว่า ถึงแม้ระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนที่ อ.ปะทิว และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ระดับความสัมพันธ์ก็อยู่ในระดับที่ไม่สูง ทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่าในความเป็นจริงประชาชนในพื้นที่ยังไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่าที่ควร (ผลการวัดความรู้ที่ปรากฏอาจไม่ใช่ระดับความรู้ที่ประชาชนมีอย่างแท้จริง) แต่ประชาชนมีทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นลบอยู่ค่อนข้างมาก ระดับความรู้จึงไม่สามารถแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กับทัศนคติอย่างชัดเจนได้

¹¹ อ่างโน โสภิตสุตา มงคลเกษม, “พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมกรคาดเข็มขัดนิรภัยของผู้ขับขี่ยานยนต์ในกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 42.

สมมติฐานข้อ 3 ระดับการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสาร ระดับความรู้ และทัศนคติของประชาชน

จากการวิจัย พบว่า ระดับการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ แต่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับการรับรู้ข่าวสารและระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หมายความว่า ถ้าประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ก็จะมีการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มาก แต่ถ้ามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ก็จะมีการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์น้อย

การที่การยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ อาจเกิดจากสาเหตุต่างๆ คือ ประการแรก ข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีปริมาณน้อยเกินไป ประชาชนจึงไม่ค่อยมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารในเรื่องดังกล่าว ทำให้ไม่เกิดผลต่อการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปุนณรัตน์ พิงคานนท์เกี่ยวกับแนวนโยบายและการนำเสนอสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ของหนังสือพิมพ์รายวันไทยที่กล่าวว่า ปริมาณข่าวสารในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์ที่มีอยู่น้อยอาจไม่ก่อให้เกิดการยอมรับหรือปฏิเสธที่ชัดเจน เพราะคนไม่เกิดความรู้ ความเข้าใจ ประการที่สอง ประชาชนที่อ.ปะทิวไม่ค่อยมีความสนใจข่าวสารในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์เท่าใดนัก จึงไม่รับรู้ในเรื่องนี้ จากการสัมภาษณ์ พบว่า ถ้าไม่มีกระแสข่าวเรื่องการจะสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ หรือถ้าไม่มีนักอนุรักษ์มาพูดถึงผลกระทบต่างๆ ประชาชนก็จะไม่สนใจรับรู้เรื่องเกี่ยวกับนิวเคลียร์ แต่จะให้ความสนใจในเรื่องอื่นที่ใกล้ตัวมากกว่า เช่น การทำมาหากิน การเพาะปลูก และสภาพสังคมเป็นสังคมชนบทซึ่งประชาชนมีค่านิยม ความเชื่อและประสบการณ์เป็นของตัวเอง ที่สำคัญประชาชนพอใจกับสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมเดิมจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีหรือสิ่งแปลกใหม่ อีกนัยหนึ่งก็คือ ถ้าประชาชนจะเกิดการรับรู้ ก็มักจะเป็นการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องใกล้ๆ ตัวที่เกิดขึ้นภายในอำเภอ เช่น ปัญหาปากท้อง ผลิตผลทางการเกษตร โครงการพัฒนาชุมชน ระบบสาธารณสุขปโภคภายในอำเภอ เป็นต้น เพราะมีส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของตัวเอง Rogers กล่าวว่า ในการที่บุคคลจะตัดสินใจยอมรับ/ปฏิเสธสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลจะพิจารณาว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์ต่อตนเองหรือไม่ เข้ากันได้กับค่านิยมในสังคมของตนมากน้อยเพียงใด มีความสลับซับซ้อนเข้าใจยากหรือไม่ และเป็นรูปธรรมแค่ไหน ซึ่งในกรณีของ อ.ปะทิว ประชาชนอาจไม่เห็นว่าการไฟฟ้านิวเคลียร์มีประโยชน์ต่อตนเองมากเท่ากับการมีผลิตผลทางการเกษตรที่สามารถทำกำไรให้ได้ นอกจากนี้ ยังคิดว่าโรงไฟฟ้า

นิวเคลียร์ไม่เหมาะสมกับสังคมและสภาพแวดล้อม จึงไม่สนใจที่จะรับรู้ข่าวสารในเรื่องนี้ ส่งผลให้ไม่มีความคิดเห็นในเชิงสนับสนุนหรือปฏิเสธที่ชัดเจน

นอกจากการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารแล้ว ผลการทดสอบสมมติฐานยังพบว่า การยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ยังไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อีกด้วย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่ อ.ปะทิวยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากพอ โดยเฉพาะประชาชนจำนวนมากยังไม่มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง และข้อดี-ข้อเสียของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ซึ่งจากแนวคิดเรื่องความรู้ของ Good กล่าวว่า การที่บุคคลจะยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีเหตุผล บุคคลจะต้องรู้ในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งนั้น เพื่อประกอบการตัดสินใจ สำหรับประชาชนที่ อ.ปะทิว มีระดับความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อยู่ในระดับปานกลาง และมีการยอมรับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเทศไทยในระดับปานกลาง แต่หากเป็นที่ จ.ชุมพร หรือ อ.ปะทิว ระดับการยอมรับจะค่อนข้างไม่เห็นด้วยมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าประชาชนจะมีความรู้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การตัดสินใจยอมรับในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะสอดคล้องหรือสัมพันธ์กันกับความรู้ที่มีอยู่เสมอไป

อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนอาจสืบเนื่องมาจากหลายสาเหตุ คือ ประการแรก จากผลการวิจัย ประชาชนแสดงทัศนคติเป็นลบค่อนข้างมากต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในขณะที่เดียวกันก็มีการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ค่อนข้างน้อยด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการยอมรับ และสอดคล้องกับที่ Shoemaker และ Rogers ได้กล่าวถึงทัศนคติในกระบวนการยอมรับ/ปฏิเสธของบุคคลว่าเมื่อบุคคลมีทัศนคติในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว ก็เกิดการตัดสินใจและยอมรับได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

▪ ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และ/หรือโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในปริมาณที่มากขึ้น โดยเน้นการเผยแพร่ทางสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ สำหรับสื่อโทรทัศน์ ควรจัดทำเป็นเกร็ดความรู้สั้นๆ (ประมาณ 3-5 นาที) ออกอากาศหลังข่าวทุกวัน และมีการตั้งคำถามให้ส่งคำตอบชิงรางวัลเพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชน ส่วนการเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ ควรเน้นการนำเสนอเป็นบทความ ที่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน และทำการเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอแทนการนำเสนอแบบข่าวเพียงอย่างเดียว

2. เนื้อหาของข่าวสารที่นำเสนอ ควรเป็นเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ก่อน เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นแก่ประชาชนว่าพลังงานชนิดนี้ไม่ใช่ใช้เพื่อทำอาวุธเท่านั้น จากนั้นให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยเน้นการเปรียบเทียบให้เห็นข้อแตกต่างเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กับระเบิดนิวเคลียร์ให้ชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์ในการใช้งาน ลักษณะเชื้อเพลิงที่ใช้ วิธีการทำงาน เป็นต้น
3. หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (พปส.) และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ฯลฯ ควรจัดสัมมนาเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจให้กับกลุ่มผู้นำชุมชนในต่างจังหวัดอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากจังหวัดทางภาคใต้ ซึ่งมีพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มากที่สุด เนื้อหาที่นำไปเผยแพร่ควรเริ่มจากการให้ผู้นำชุมชนได้ทราบสถานการณ์ด้านพลังงานของประเทศ แล้วจึงให้ข้อมูลในภาพรวมเกี่ยวกับพลังงานทดแทนในอนาคตชนิดต่างๆ ได้แก่ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานนิวเคลียร์ ฯลฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ สิ่งที่ควรนำมาเผยแพร่ ได้แก่ ข้อได้เปรียบ/เสียเปรียบของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ผลดี/ผลเสียที่จะเกิดกับประเทศและประชาชนในพื้นที่จากการมีโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เชื้อเพลิงที่ใช้ และประโยชน์ของการใช้เชื้อเพลิงชนิดนี้เมื่อเปรียบเทียบกับเชื้อเพลิงชนิดอื่น สิ่งแวดล้อมในบริเวณที่ตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ความคืบหน้าในเรื่องความพร้อมของหน่วยงานและบุคลากรไทยเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ระดับอุบัติเหตุ/เหตุขัดข้องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ระบบความปลอดภัยต่างๆ ความคุ้มค่า ระบบการจัดเก็บกากกัมมันตรังสี ลักษณะของสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้า ฯลฯ
4. ควรจัดทำหลักสูตรวิชาบังคับเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน นักศึกษา ทั้งสายวิทยาศาสตร์ สายศิลปะ และสายอาชีพ โดยเน้นการให้ความรู้เบื้องต้นและใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์เป็นหลัก เพื่อปูพื้นฐานให้นักเรียน นักศึกษาทุกสาขาวิชาเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกัน และเห็นภาพที่ชัดเจนในเรื่องพลังงานนิวเคลียร์รวมถึงโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เนื้อหาในหลักสูตรควรประกอบด้วย เรื่องพลังงานนิวเคลียร์/รังสีในภาพรวม และเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในประเด็นต่างๆ เช่น เชื้อเพลิง ข้อดี-ข้อเสีย ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์และการลงทุน ระยะเวลาดำเนินการ การจัดการกากกัมมันตรังสี สถานที่ตั้ง อุบัติเหตุ/เหตุขัดข้อง เป็นต้น
5. ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ หลังจากได้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์อย่างจริงจังไปแล้ว เพื่อดูว่าข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ไปนั้นเข้าถึงประชาชนกลุ่มต่างๆมากน้อยเพียงใด

▪ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาสำรวจความคิดเห็นและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อำเภอและจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ที่มีแนวโน้มเป็นสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เกี่ยวกับการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ให้ละเอียดและทั่วถึงมากขึ้น
2. ศึกษาแนวนโยบายการดำเนินงานประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กฟผ. พปส. เพื่อดูว่าแต่ละหน่วยงานมีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร มีการประชาสัมพันธ์หรือไม่ และผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายในระดับประเทศให้มีความชัดเจนมากขึ้นต่อไป
3. ศึกษาการยอมรับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของกลุ่มสื่อมวลชนและทิศทางการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์และโรงไฟฟ้านิวเคลียร์
4. ศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์จากหน่วยงานของรัฐ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย